

4. A KULTÚRA MEGHASONLÁSA

(*Biológiai alapvetés*)

Minden nyomorúságunk; összes bánatunk, bajunk; egyéni és társadalmi életünk egész pokla egyetlen természeti tényből adódik.

Abból, hogy az élő sejt alapvonása a stabilitás.

Az élő sejtek – mondjuk, az egysejtűek – olyan autonóm, szerves, funkcionális struktúrák, amelyek genezisét máig sem értjük, biztos azonban, hogy minden körülmények között, akár egymás ellenére is fenntartják életműködésüket, megőrzik alkatukat, mondhatni versenyben állnak egymással stabilitásuk fenntartásáért.*

Az élő sejt (*amennyiben autonóm*): önreprodukáló, önszabályozó rendszer; környezetét állandó anyagcserével szipolyozó, osztódással szaporodó, „agresszív”, „önző” struktúra. Oly módon áll ellent az életversenyből fakadó szelekciónak, hogy más élő sejtek fölé kerekedik, irgalmatlanul (bár persze öntudatlanul) elnyomja, kihasználja vagy éppen elpusztítja azokat: mindaddig megőrzi saját mivoltát, életét, „létét”, amíg csak lehetséges.

Ezért szervez maga köré organizmust némelyik eleven sejt; ezért versengenek az organizmusok egymás rovására a fennmaradásért; ezért válnak egyre komplexebbekké, adaptívabbakká a fejlődés során – mind, mind az életversenyben kivívandó előnyös helyezésért, a szelekció elkerüléséért: a stabilitásért.

Ha az emberi társadalomban irgalmatlan dominanciaharc érvényesül (és szerkezete emiatt szükségképp hierarchikus), az

* Stabilitáson az élőlényeknek azt a sajátosságát értem, amelyet Ady Endre (metaforikusan) így fogalmazott meg: „Az élet... élni akar”. Mások ezt élan vitalnak hívják. Csupa antropomorf kifejezés „ugrik be” itt – nehéz erről a tárgyról objektív nyelven beszélni. Amiről szó van, az voltaképpen az önmagát replikáló DNS stabilitása.

végző soron szintén az élő sejtnek ebből az egyetlen alapvonásából következik.

Ismétlem: a társadalmi dominancia harc az élő sejt stabilitásából következik.

Mert a semmiképpen sem autonóm, de mégiscsak élő sejteknek, az ún. zsákutcasejteknek az a harmonikus szimbiózisa, amelyet mi emberi egyednek hívunk, igazi mivoltát tekintve csak afféle funkcionális „eszköze” (hordozója) a *tulajdonképpen* eleven sejtnek. Minden a hordozója tehát? Az organizmust megszervező, nemzedékeként újra kombinálódó csírarsejtnek: a valóban élő, önreprodukálásra is képes, de információrendszerként is működő génállománynak.* Az egyed a génállomány szervezőménye, mondhatni „szervezete”. Az „örök életű” csírarsejt kvázi prioritását alkalmi hordozójával (az egyeddel) szemben kölcsönös funkcionalitásuk is igazolja. A génállomány információrendszerként működve (a fehérjeszintézis programozásával) előállítja az egyedet – jól van, ez egyértelmű képlet. Az egyed funkcionalitása viszont igen *sokfeleképpen* irányul a génállományra. Hogy csak néhányat említsek: 1. Ellátja anyagcseréjét; 2. Biztosítja újrakombinálódását; 3. Helytáll érte természeti környezetében (az életversenyben); 4. Adaptív információt szállít neki. Nem éppen csak „a tyúk vagy a tojás” vitája ez! Hiszen már az emberfajt létrehozó (egy vagy több) mutáció sem a halandó egyedekben, hanem csakis a génállományban mehetett végbe.

Na már most: a génállomány szervezte emberi egyedek olyan szervezetek, amelyekből újabb szervezet szerveződik, tudniillik társadalom. Ahhoz, hogy megőrizhesse, továbbadhassa génállományát (azt a bizonyos eleven sejtet), minden egyes egyednek meg kell küzdenie más, hasonló egyedekkel, akik ugyanerre törekszenek; meg kell előznie, el kell nyomnia azokat; előnyös, minél előnyösebb helyzetet kell kivívnia magának a társadalomban.** Amikor

* Azt kell itt megérteni, hogy a szimbiózisban élő (organizmust alkotó) sejtek *nem* autonómak, *nem* képesek szaporodásra, erre csakis a csírarsejt képes.

** Mihelyt a természeti környezetet társadalmi környezet váltja fel, az életverseny ebben az új környezetben folyik tovább. Ebből indul ki a szociáldarwinizmus elmélete.

ezt magának kivívja, tulajdonképpen génállománya számára vív ki stabilitást.

Akár a gyors vizű hegyi patakban a pisztráng – már azért is küzdenie kell, hogy helyben maradjon; mihelyt megszűnik felfele úszni, máris alásodródik biotópjából, és odavész –, ekképpen kénytelen mindig „felfele” törekedni a társadalomban az ember (különben kihull belőle). Az egyed úgy áll ellen a szelekciónak, hogy eszköze annak. A társadalmi dominanciaiharc, ahogy egyszer képletesen már le is írtam, nem más, mint az emberi génállomány (adaptív) stabilitási „stratégiája”.

A többé vagy kevésbé komplex organizmusok természeti környezetükben, az emberi egyed ezenfelül a maga eleve adott társadalmi környezetében vívja meg életharcát az eleven sejt stabilitásáért. Elnyom, háttérbe szorít minél több más egyedet, minél előnyösebb pozíciót, „státust” küzd ki magának – ekképpen strukturálja a társadalmat, szerkeszti meg annak hierarchikus szerkezetét. Számunkra, tudatos lények számára, akiknek ráadásul még erkölcsünk is van, mindez maga a gyötrelme, maga a pokol. Örökös versengésben és meghasonlásban, örökös konfliktushelyzetben élünk; monstrozus jelenben, monstrozus történelemben; a szüntelen elnyomás, pusztítás és önpusztítás közegében – a *hatalom* közegében! Az, hogy embernek ember fölött hatalma van, a dominanciaiharcból, s így végső soron az élő sejt stabilitásából következik. Ezen tehát nem lehet segíteni. Bajunk „a küzdés maga”*, bajunk a küzdésből származó fölé- és alárendeltség – *bajunk az eleven élet*. Nem lehet rajta segíteni. Egyetlen orvosszerünk a társadalmi dominanciaiharc gyötrelme ellen, egyetlen kiutunk a hatalom, az alávetettség, a frusztráció, sőt szelekció életpoklából, ahogy nemrég megírtam, a kultúra volna. Ugyanaz a kultúra, amely évezrekig az emberközösség erkölcsi-tudati szabályozását, mondhatni humanizálását végezte el, de most a szemünk láttára veszti el hatékonyságát.

Mielőtt tehát nekilátnék ígéretem és legjobb tudásom szerint összefoglalni a „kollektív tudat” mivoltát, életfunkcióját és gene-

* Madách Imre.

zisét; mielőtt megpróbálnám részletesebben is tisztázni a kultúra „természetét” – hogy már ezzel az önellentmondással éljek –, előbb emlékeztetnék három régebbi írásomra arról, hogy konkrétan miképpen ment végbe, épp századunkban 1. a költészet, 2. a hagyomány, 3. az erkölcs elsorvadása; miképpen hasonlott meg a kultúra; miképpen emésztette fel magamagát.*

Magyarán: hogyan foglalta vissza elvesztett (tulajdonképpen sosem volt) pozícióit a primér természeti törvény az emberi társadalomban.

* *NOTA BENE*: ez a három régebbi írás (valamint egy negyedik a társadalom szervező elvéről) már könyv alakban is megjelent – kivéve a legfrissebbet –, ezért tényleg elegendő emlékeztetni rájuk. De minthogy fontos, sőt nélkülözhetetlen láncszemei gondolatmenetemnek (és gyakorlatilag hozzáférhetetlenek), úgy látom jónak, hogy mégiscsak újraközöljem őket. Aki tehát részletesebben is kíváncsi arra, hogy miképpen ment végbe korunkban a kultúra funkcióvesztése, elsorvadása, azt könyvem színes papírra nyomtatott *Függelékéhez* utasítom. A *Függelékben* kifejtett gondolatoknak tehát itt és nem másutt volna helyük.